

ge tilfælde vises billeder af motiver eller personer, som ikke har meget med jyske forhold at gøre, til at illustrere lokale momenter i teksten (f.eks. P. Cramers billeder eller stikket af Ringsted vandmølle). Den form for illustrering gør ikke bogen bedre, og Fritzbøgers redegørelse klarer sig udmærket med mindre glamour.

Palle O. Christiansen

| RENO STUTZ (RED.): *300 Jahre Schlacht bei Gadebusch. Internationale Tagung vom 12. Bis 14. Oktober 2012 in Gadebusch (Publikationen des Lehrstuhls für Nordische Geschichte, Bd. 18)*, Greifswald 2014, 274 s., ill.

Slaget ved Gadebusch den 20. december 1712 stod mellem en svensk hær under Magnus Stenbock og en kombineret dansk-saksisk under Jobst von Scholten og Jacob Heinrich von Flemmings noget uenige kommando. Selveste kong Frederik 4. havde også indfundet sig, men majestæten måtte i al hast flygte med resterne af hæren ud på eftermiddagen, da nederlaget stod klart. Overlegen svensk kommandoføring kombineret med brug af feltartilleri havde sikret endnu en sejr. Men hvor følgen af Slaget ved Helsingborg 1710 blev dansk evakuering af invasionshæren fra Skåne, så ændrede den taktiske sejr ved Gadebusch ikke det strategiske billede. Frederik 4. gav ikke op, resterne af den slagne hær blev samlet og forstærket, og de allierede, Saksen og Rusland, lokket og truet til at fortsætte forfølgelsen af den svenske hær. Resultatet blev svenskernes indeslutning i Tønning og overgivelse i maj 1713.

Slaget ved Gadebusch var det sidste store feltslag i Store Nordiske Krig, og det har haft en fast plads i både forskningen og den folkelige bevidsthed. I anledning af 300-året blev der 12.-14. december 2012 afholdt en konference i den nedlagte og ombyggede banegård ved Gadebusch, „Station Burgsee“, om slagets årsager, forløb og følger. Det er de bearbejdede indlæg fra konferencen, som nu er publiceret. I modsætning til slaget er det noget spredt fægtning, og flere af de 14 artikler har kun perifert noget at gøre med Gadebusch. Jörg-Peter Findeisen redegør for svensk krigsideologi med specielt henblik på goterkulten og forestillingen om svenskerne som det ældste folk efter syndfloden. Israelitterne var ganske vist tidligere, men da Israel ikke eksisterede mere, var svenskerne nu rykket frem som de ældste. Joachim Krüger og Jens E. Olesen har udmærkede oversigter over henholdsvis Store Nordiske Krig og de danske militære operationer 1710-12, som dog ikke bringer noget nyt. Astrid Wallin-Heinsens artikel om solda-

terne i Store Nordiske Krig er meget summarisk og omhandler kun de svenske soldater. Jörg-Peter Findeisens artikel om Karl 12. er gammeldags i sin diskussion af det gamle og ikke videre interessante problem om kongens militære geni. Det havde været mere interessant at få en vurdering af kongens strategiske plan om en forening af Stenbocks hær med en hypotetisk osmannisk invasionsstyrke. Stefan Krolls artikel om den danske erobring af de svenske provinser Bremen og Verden er kun indirekte knyttet til slaget ved Gadebusch, men for en dansker særdeles interessant ved at se de danske krigsoperationer, frem for alt belejringen af Stade, fra de civiles synspunkt. Her knytter den an til den seneste forskning om det danske imperium set fra mindre tyske stater og deres befolkninger. På samme måde viser Klaus J. Lorenzen-Schmidts artikel om slagets konsekvenser for Slesvig-Holsten og tiden derefter, hvor svært det var for et område af få besøg af flere på hinanden følgende hære. Martin Meisers artikel om de saksiske operationer i Mecklenburg og i slaget ved Gadebusch er interessant for skandinaver ved for en gangs skyld at se krigen fra saksisk side. Sverker Oredssons artikel om Magnus Stenbock er kort og klar uden at bringe noget nyt. Torsten Fried giver en ret teknisk beskrivelse af medaljerne, som blev udsendt i anledning af slaget. Den eneste rigtig interessante artikel, som direkte omhandler slaget ved Gadebusch, er Karl-Heinz Steinbruchs om rydningen af slagmarken. Normalt står der blot lakonisk i bøger og artikler om et slag, at de døde og sårede blev efterladt, men her følger man den praktiske udførelse, det bureaukratiske spil om fordeling af arbejde og udgifter og det i et neutralt område, som jo ikke havde bedt om at få hverken hære på besøg eller give plads til et stort slag. Derimod synes jeg ikke, at Arne Homanns og Jochim Weises bidrag om slagmarksarkæologien gav så meget. Tilsyneladende har man ikke fundet eller søgt efter massegravene fra slaget. Vi ved således ikke, om massegravene er bevaret, eller knoglerne senere er gravet op, malet til benmel og brugt til gødning eller kreaturfoder, som man kender det fra andre massegrave.

Generelt må man sige om bogen, at den er ret ujævn og synes at være sat sammen efter de forhåndenværende søms princip, og man fornemmer pligtaflevering i adskillige bidrag. Fraværet af kort over Nordtyskland og slagmarken gør det svært at følge henvisninger til slaget og hærenes marchruter. Den er dog nyttig ved at give tyske og skandinaviske forskere indsigt i en forskning, som tradition, sprog og manglende adgang til litteraturen har opstillet barrierer for.

Dan H. Andersen